

О. В. Лотиш

*студ. II курсу магістратури економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Левенець

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Одним з найголовніших прав людини в сучасному світі є право на охорону здоров'я. Сутність та зміст цього права викликає неоднозначні дискусії як в Україні, так і в низці інших країн, оскільки саме поняття «здоров'я людини» є досить складним через його залежність від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів (соціально-економічних, побутових, екологічних, психологічних та інших). Проте здоров'я людини в свою чергу є важливою складовою права на життя, на гідний рівень існування, на повагу себе та своєї гідності, тому в умовах проголошення людини вищою соціальною цінністю, що прямо виходить зі статті 3 Конституції України можна зробити висновок, що охорона здоров'я є одним з пріоритетних завдань сучасної розвинутої держави.

Право на охорону здоров'я належить до групи соціально-економічних прав, фактична реалізація та рівень забезпечення яких напряму залежить від матеріальних можливостей держави. Невипадково в одному з виступів Верховного комісара ООН з прав людини, Мері Робнісон було зазначено: «Право на здоров'я не означає право бути здоровим, також це не означає, що уряди неможливих країн мають створювати коштовні служби охорони здоров'я, для яких у них нема ресурсів. Але воно вимагає від урядів та державних органів розробити політику та скласти плани дій, які призведуть до наявності доступної медико-санітарної допомоги для всіх в найкоротший за можливістю час» [1].

Конституція України закріплює право на охорону здоров'я в ст. 49: «Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя» [2, ст. 49].

Виходячи зі змісту цієї статті, можна стверджувати, що в ній встановлюється як саме право на охорону здоров'я, так і засоби його забезпечення: медична допомога; медичне страхування; державне фінансування соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних

програм; доступність медичного обслуговування в державних та комунальних закладах охорони здоров'я через гарантування безоплатності та достатньої кількості таких закладів; державне забезпечення розвитку фізичної культури та спорту, а також санітарно-епідемічного благополуччя.

Попри широкий перелік вказаних в ст. 49 Конституції України гарантій права на охорону здоров'я, можна погодитись із критичними зауваженнями Демченко І. С., який, відзначаючи, що безоплатність медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я «на практиці не реалізується, оскільки: 1) у держави не вистачає ресурсів для реалізації цього права; 2) громадяни вимушені сплачувати за отриману медичну допомогу власними коштами (різним чином: через придбання лікарських засобів та витратних матеріалів, сплату «благодійних» внесків тощо)», а також що заборона зменшення кількості таких закладів «є причиною низької економічної ефективності використання ресурсів охорони здоров'я, оскільки не дає можливості провести реформи у цій сфері...», доходить висновку про те, що «загалом положення статті 49 Конституції України є декларативними та непридатними для практичної реалізації – фактично держава не може забезпечити це соціальне право» [3, с. 37]. Така неспроможність полягає перш за все в тому, що, як нами вже відзначалось вище, право на охорону здоров'я залежить від економічних та фінансових можливостей держави, і відповідно брак коштів в бюджеті й далі перетворюватиме його на профанацію. Найбільш логічними в цій ситуації видаються пропозиції щодо реформування цього конституційного права шляхом встановлення мінімального обсягу безоплатних медичних послуг та введення страхової медицини задля розподілення матеріальних витрат на всі інші види медичних послуг між державою та людиною. Однак такі зміни в Конституцію України передбачають обмеження встановленого обсягу конституційних прав та свобод, що згідно ст. 157 Конституції України є неприпустимим. Отже складність шляхів вирішення вказаної проблеми полягає в необхідності віднайти баланс між можливостями держави та потребами кожної людини в отриманні ефективної та якісної медичної допомоги.

Список використаної літератури

1. Баришніков М. Конституційне закріплення права на охорону здоров'я. Порівняльний аналіз конституційної практики. URL: http://bkb-law.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=86%3A2011-12-01-10-48-52&catid=34%3A2011-10-13-20-35-14&Itemid=101&lang=ru.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Демченко І. С. Охорона здоров'я у конституційному вимірі: аналіз статті 49 Конституції України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. Вип. 79. С. 35–45.